

Навчально-дослідна програма
«КИЇВСЬКЕ ХРИСТІЯНСТВО ТА УНІЙНА ТРАДИЦІЯ»

Український Католицький Університет
Гуманітарний факультет
Центр релігійної культури імені Ігоря Скоциляса
Філософсько-богословський факультет

Василіянський Чин Святого Йосафата
Провінція Найсвятішого Спасителя в Україні

З благословення

Глави Української Греко-Католицької Церкви
Блаженнішого Святослава Шевчука

Видання здійснюється
у рамках публічного проекту
«Соборна Україна та Київська традиція»

за жертовної підтримки
українських меценатів

**СВЯТИЙ
ЙОСАФАТ КУНЦЕВИЧ:
ДОКУМЕНТИ
І ДОСЛІДЖЕННЯ**
(до 400-ліття мученицької смерті)

Упорядники:
Іван Альмес, Олег Дух

ВИДАВНИЦТВО
УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
Львів 2024

УДК 271.4-726.1(477)“15/16”

С 24

Переклади: *Іван Сварник* (з польської)
сестра Атанасія Сметаняк (з латинської)

Рецензенти: доктор габілітований *Анджей Гіль*
кандидат істор. наук *Оксана Вінниченко*
доктор гуманіт. наук *Віолетта Зелецька-Миколайчик*

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Гуманітарного факультету Українського католицького університету (засідання 26 вересня 2023 р., протокол № 5)

С 24 *Святий Йосафат Кунцевич: документи і дослідження (до 400-ліття мученицької смерті)* / упоряд.: Іван Альмес, Олег Дух. Львів: Вид-во УКУ, 2024. 528 с. (Серія «Київське християнство», т. 33).

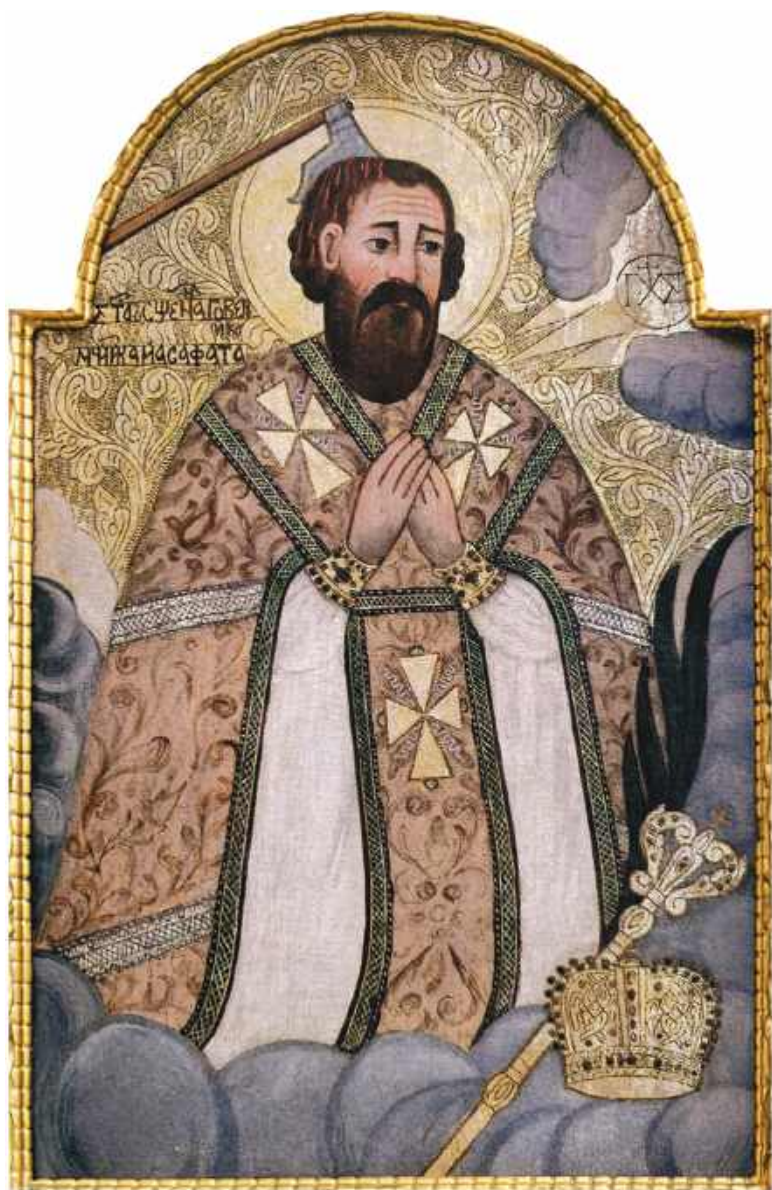
ISBN 978-617-7608-82-9

Академічне видання до 400-ліття від дня мученицької смерті Йосафата Кунцевича складається з п'яти розділів, у яких подано джерела мовою оригіналу, переклад окремих текстів, а також статті дослідників про джерельні матеріали. Збірник зосереджує увагу на діях, механізмах, наративах і медіа, які творили культ Кунцевича в перші десятиліття після мученицької смерті. В основі збірника – критичне видання тексту «Життя» Йосафата Кунцевича авторства Якова Суші, опубліковане в Римі в 1665 р.; тут його вперше дослівно представлено в перекладі сучасною українською мовою. До наукового обігу введено текст полемічного твору «О фальшованю писем словенских» Йосафата Кунцевича, написаного у Вільнюсі. Опубліковано мовою оригіналу «Панегірик» 1625 р., який Лев Кревза виголосив під час похорону Кунцевича, і вперше подано український переклад цього тексту. Рецепція культу Йосафата Кунцевича в Католицькій Церкві представлена на прикладі «іспанської історії» завдяки публікації «Прологу» Міреля Переса з мадрридського видання 1684 р. На підставі публікації актових документів Вітебського земського суду (1625–1636) проаналізовано стратегії поведінки і наслідки трагедії – вбивства Кунцевича у 1623 р., для її учасників, міщан Вітебська і всього міста загалом.

S 24 *Saint Josaphat Kuntsevych: Documents and Research (to the 400 anniversary of Martyrdom)* / ed. by Ivan Almes, Oleh Dukh. Lviv: Ukrainian Catholic University Press, 2024. 528 p. (Kyivan Christianity Series, vol. 33).

ISBN 978-617-7608-82-9

© Видавництво УКУ, макет, 2024

Святий Йосафат Кунцевич, ікона 1730–1740-ві рр.,
з собору Св. Йоана Хрестителя у м. Перемишль

ЗМІСТ

Перелік скорочень	9
Перелік ілюстрацій	10
Іван Альмес. Замість передмови	13

Розділ 1

Полемічний твір Йосафата Кунцевича «О фальшованю писем словенских»

Наталія Сінкевич. Інтелектуальна спадщина Йосафата Кунцевича на прикладі рукопису «О фальшованю писем словенских»	23
«О фальшованю писем словенских»	34

Розділ 2

Панегірик Лева Кревзи (1625)

Kazanie o świętobliwym żywocie u chwalebney śmierci Przewielebnego w Bo-dze ojca Josaphata Kunczewicza	49
Проповідь про побожне життя й похвальну смерть Превелебного в Бозі отця Йосафата Кунцевича... (переклад)	73

Розділ 3

Житіє Йосафата Кунцевича авторства Якова Суші (Рим, 1665)

Ігор Ісіченко, архієп. Єпископ Яків Суша – життєписець священномученика Йосафата	103
№ 1 Подячний лист холмського єпископа Якова Суші до Святішого Отця Олександра VII за підтримку видання «Житія» Йосафата Кунцевича ...	134
№ 2 Вступне слово до читача холмського єпископа Якова Суші	136
№ 3 Декрет Священної Конгрегації обрядів про беатифікацію блаженного мученика Йосафата Кунцевича, полоцького архієпископа	139
№ 4 Індульт папи римського Урбана VIII про відправлення літургії на честь блаженного мученика Йосафата Кунцевича, полоцького архієпископа	142
№ 5 Житіє Йосафата Кунцевича	148

Розділ 4

**Пролог до Життя Йосафата Кунцевича
іспанського василіянина Мігеля Переса (Мадрид, 1684)**

<i>Олександр Пронкевич. Образ Йосафата Кунцевича, створений Мігелем</i>	
Пересом	327
[Prologo]	344

Розділ 5

**Після Кунцевича: Актові документи Вітебського земського суду
(1625–1636)**

<i>Дзяніс Лісейчиков. Місто після трагедії: життєві стратегії жителів Вітебська після вбивства Йосафата Кунцевича (1623–1644)</i>	407
№ 1 Свідчення Мосі Вовк, матері страченого за вбивство полоцького архієпископа Йосафата Кунцевича вітебського бурмистра і ландвійта Наума Вовка, про те, щоб між її дітьми не було поділу майна	423
№ 2 Охоронний лист королівських комісарів, виданий вітебському бурмистру Федору Сухаруку, щоб йому не чинили ніяких обмежень у торгівлі, які могли виникнути через вбивство Йосафата Кунцевича	424
№ 3 Тестамент вітебського райці Філона Грома, який був притягнутий до кримінальної відповідальності за вбивство Йосафата Кунцевича	425
№ 4 Тестамент вітебської міщанки Олени Юрїївни Клиги, дружини вітебського райці Філона Грома, якого притягнули до відповідальності за вбивство Йосафата Кунцевича	431
№ 5 Запис про передачу маєтності від удови вітебського бурмистра Симона Неші, покараного за вбивство Йосафата Кунцевича, для вітебського римо-католицького священника Войцеха Казіровського	435
№ 6 Заставний лист від Станіслава і Христини Преборовських для Емануїла Кантакузина, колишнього слуги вбитого Йосафата Кунцевича, на маєток Старе у Вітебському воєводстві	438
№ 7 Тестамент вітебського земського писаря Лева Гурки, притягнутого до відповідальності за вбивство Йосафата Кунцевича	446
№ 8 Привілей польського короля і великого князя литовського Владислава IV вітебському земському писарю Миколаю Гурці на маєтності Яна Цинки, засудженого за вбивство Йосафата Кунцевича	452
<i>Максім Макарав, Дзяніс Лісейчиков. Декрет комісарського суду 22 січня 1624 року в справі про вбивство полоцького унійного архієпископа Йосафата Кунцевича</i>	455
<i>Ivan Almes. Foreword</i>	477
Географічний покажчик	485
Іменний покажчик	495

Перелік скорочень

Архив СПбИИ	→ Научно-исследовательский архив (Русская секция) Санкт-Петербургского института истории Российской академии наук
РГИА	→ Российский государственный исторический архив
<i>Записки ЧСВВ</i>	→ <i>Записки Чину Святого Василя Великого</i>
<i>ИЮМ</i>	Историко-юридические материалы, извлечённые из актов книг губерний Витебской и Могилёвской (Витебск)
НГАБ	→ Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі ў Мінске
НМЛ	→ Національний музей у Львові імені Андрея Шептицького
<i>Труды КДА</i>	→ <i>Труды Кіевской Духовной Академіи</i>
ЧСВВ	Чин Святого Василя Великого
LMAVB, RS	Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka, Rankraščių skyrius (Vilnius)

Наукове видання

Серія «Київське християнство», т. 33
Серію засновано 2013 року

**СВЯТИЙ ЙОСАФАТ КУНЦЕВИЧ:
ДОКУМЕНТИ І ДОСЛІДЖЕННЯ
(до 400-ліття мученицької смерті)**

Літературне редагування

Ганна Дидик-Меуш

Коректура тексту

Ксенія Сімович

Укладення покажчиків:

Ірина Скочиляс, Богдан Чума

Художнє оформлення обкладинки

Євген Равський

Технічне редагування

Ростислав Рибчанський

Верстка та опрацювання ілюстрацій

Юрій Пелех

ВИДАВНИЦТВО
УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
вул. І. Свенціцького, 17, Львів 79011
факс: (032) 240 94 96
e-mail: ucupress@ucu.edu.ua
www.press.ucu.edu.ua
Свідоцтво про реєстрацію ДК 1657 від 20.01.2004

Підписано до друку 10.09.2024. Формат 70×100/16.
Папір офсетний. Друк офсетний.
Гарнітура «Times New Roman».
Умовн. друк. арк. 42,57. Обл.-вид. арк. 33,5.
Наклад 300 прим.
Зам. № ВУК 14/2024

Надруковано у друкарні «Коло»,
вул. Бориславська, 8, м. Дрогобич 82100
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК 498 від 20.06.2001